This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

SPISY ADOLFA HEY

XXIV.

A 668009

Z RODNÝCH HOR

891.868
H615
19--
v.24

Google

PROPERTY OF
University of Michigan Libraries
1817
ARTES SCIENTIA VERITAS

Digitized by Google

Digitized by Google

2-70

Digitized by Google

Digitized by Google

SPISY

ADOLFA HEYDUKA

XXIV.

Z RODNÝCH HOR.

NÁKLADEM J. OTTY V PRAZE.

1901.

Digitized by Google

ADOLF HEYDUK:

Z RODNÝCH HOR.

1889—1890

NÁKLADEM J. OTTY V PRAZE.

1901.

Digitized by Google

891.868
H615
19--

v.24

VEŠKERÁ PRÁVA VYHRAZENA.

Tiskem České grafické společnosti »Unie« v Praze.

Digitized by Google

61-262408

DRAHÉMU PŘÍTELI

JANU KUBÍČKOVI

UPŘÍMNÝ DRUH

A. H.

Digitized by Google

Digitized by Google

I.

DROBNÉ DĚJE.

Digitized by Google

Digitized by Google

Drobné děje.

Drobné děje s vrchů, plání:
žert i stesk i žal,
jež jsem cestou zhlédl maní,
když jsem do rodných se strání
snivě zatoulal.

Děje žitím v kytku svity,
všední kořist jen,
jak je horský, v lesích skrytý,
měkký, dumný, rázovitý
žije lid co den.

Nedbám, zda kdo pohrdavě
v úškleb stáhne ret,
mě ty zvěsti jaly právě;
v horské trávě, v horské hlavě
mnohý pučí květ! —

Digitized by Google

Matka.

Šel do města jsem úvozem,
čas jara bral se k letu,
a z města šla mi žena vstříc
pod stromy bílých květů.

Šla mimo, plakat jsem ji zřel
a naříkat a vzlykat:
„Ach Bože můj, ach Bože můj,
za jaký hřích mám pykat?

Ta tíha udusí mi hruď,
ta slza ulije mě,
nad mojí hlavou hoří vzduch
a pod nohami země!“

A naříkala zas a zas
a pod strom smutna klesla;
já za ní ohlíd' se a zřel,
že v ranečku cos nesla.

Digitized by Google

A šel jsem k ní a ptal se jí,
žal s mladou ženou cítě,
proč naříká? I zaštkala:
„Ach, Pánbůh vzal mi dítě.

Mé dítě jediné mi vzal,
zde rakvičku mu nesu
tam do té horské chalupy,“
a ukázala k lesu.

„Ach, srdce mi to utrhne,
a hlavu mi to vznítí;
vždyť nemám už svou Aničku,
svou dušičku, své kvítí!

Můj věčný Bože v nebesích,
má noha stále meška —
ta rakvička, ta rakvička
jak těžká je, ach těžká!

Kéž slzy radš mě zalijou
a ňadra se mi schvátí,
bych se svou zlatou Aničkou
už na vždy mohla spáti!

Ach kdyby mě měl Pán Bůh rád,
vzal jistě by mě k Sobě.
Vždyť neměla jsem tady nic
než jen to drahé robě.

Digitized by Google

Nic, zhola nic — muž opilec! —
Jen dítěti jsem žila.
Dnes na truhličku dala jsem,
co jsem kdy ušetřila.

Proč milý Pán Bůh na mne též
smrt náhlou poslat nechce?
Když máme bolest největší,
mře snadně se a lehce!“...

Já zachvěl se, leč potěšit
s to nebyl jsem té ženy,
a ňadra moje chvěla se
a zrak byl zamlžený.

Leb klonila se níž a níž;
a žena v nářku vstala,
já stisk' jí ruku mozolnou,
a ústa zašeptala:

„Vím, těžká je ta rakvička,
až hruď se pod ní třese,
již jedinému dítěti —
máť na samotu nese.“ —

A šel jsem... Když jsem ohlíd' se,
zas v chůzi odpočala
a tváře v dlaně klonila;
snad unavením spala.

Digitized by Google

Leč nevstávala dlouho jaks;
já k ní se vrátil maní,
bych těšil ji, leč ke mně už
zrak nepozvedla ani.

A když jsem za ruku ji vzal,
jak z ledu být se zdála,
tvář bledá byla, siný ret —
šla s dcerkou, jak si přála.

Den dohořival v červáncích
a v zášer skrýval stráně,
a z města zvonek vyzváněl
v kraj teskné Anděl Páně.

Já bezvolně jsem klobouk sňal –
a nebe úsměv zlatý
tu rakev líbal maličkou
a mrtvou matku z chaty. —

Digitized by Google

Ptáčník.

Dva dni stál marně u roháče,
den třetí slavík na něm tkvěl:
„Ty vytrhneš mě, milé ptáče,
můj vábník nepěje, jak pěl;
hlas ztemněl, v srdci píseň zvadla,
líp s tebou bude u čihadla.

Nuž pojď, mé vzácné jara dítě —
již žeřav osudný je drát,
jenž na volavku zamění tě,
však slunéčku ti s Bohem dát!...“
‚Ach, nech mně oči, věř i v trudu
a v žaláři ti zpívat budu!‘

Digitized by Google

„A budeš varovat mi druhy,
by nešli na osudný lep:
a v zimě čas až přijde tuhý,
kde vezmu pro děťátko chleb,
jež žena pod srdcem mi nosí?
ne, ne, dnes marně zpěv tvůj prosí.

Jen pojď!“ A znova ptáček praví.
„To nejde z duše ti, jen z úst,
páž pracovitá všecko spraví,
už pro to děťátko mě pusť,
hleď, z hnízda vzlétť jsem na úsvitě
a sám jsem ještě pouhé dítě.‘

„Můj milý, škoda každé řeči,
jak dělával jsem, bude zas,
líp pěvcům noc a teskno svědčí
a činí lidem hodokvas;
pěj ve dne, v noci — život celý . . .“
A dráty v očích zasyčely.

Pták zúpěl: ‚Temno kol! Co nyní?
což nejsme všickni s druhem druh? — —‘
Když číhař přišel domů, v síni
ký pronikavý žalný ruch!
Hle, ženě touže právě dobou
syn zrozen, na očích slep obou. —

Digitized by Google

A v srdce vyčítavé muce
kles' k dítku rozželený muž
a k nebi zhnětené zved' ruce
a volal: „Pane, věřím už,
že před Tebou víc člověk není
než pták a muška jednodenní. —

Digitized by Google

Fialky.

„Fialky, fialky!“
„Aj, fialky! Čí jsi, mé dítě?“
„Z hor hajných; chorou matku mám;
šla do lesa jsem na úsvitě,
kde fialky vždy hledávám.
Sníh roztál, chladná byla rosa,
a studilo to do nohou —
vždyť také v zimě chodím bosa —
nuž kupte, slyšte ubohou!“

„Fialky, fialky!“
„Jsou první?“ „Nejsou! Ty jsem dala
již na zánovní otcův hrob;
vždyť říkával: ‚Viď, moje malá,
ty nenecháš ho bez ozdob?‘
Tož od nešťastné oné doby,
co pad' nám dubem rozdrcen,
vždy pro něho ty první zdoby
mi v háji hlídá starý klen.“

Digitized by Google

„Fialky, fialky!“
„A odkud jsi?“ „Tam z oné chaty!
Kol všude dlouho leží sníh,
v něm vítr běhá jedovatý,
až stráně zlíbá zlatý jih;
co darem dneska — jako maně —
mi z teplých světa končin snes',
ta kvítka — pohleďte jen na ně —
jsou natrhána ráno dnes.“

„Fialky, fialky!“
„Ty chvíš se?“ „Chvím! Zle, zle jsem stydla,
moc sychravý byl ranní čas,
leč pták, jenž v houští třibil křídla,
svým výskáním mě zahřál zas;
já za ním kráčela jsem stále,
vždyť tam, kde zazpíval, kam slét',
vzrost' slunnou touhou nenadále
ten — pohledněte — milý květ.“

„Fialky, fialky!“
„Jen voní-li?“ „Jsou plny vůně,
a nezvadly mi, bohudík!
Nuž kupte, matička mi stůně,
a není chleba, schází lík;
ó pomozte nám v kruté tíze,
vždyť nemocné tím dáte dar —
a suché fialky i v knize
jsou upomínkou zašlých jar.

Digitized by Google

„Fialky, fialky!“
„Hle, jak jsou temné! Řídké krásy!
Jak ze sametu každý list...“
„Jsou někde ze zahrady asi?...“
„Ne, nelžu, z lesa, buďte jist.
Tož kupte! K ránu se mi zdálo —
ach přehrozně ten sen mě lek' —
že při matčině rakvi stálo
to Jaro s kytkou fialek!

„Fialky, fialky!“
„Nuž dej, co v košíčku ti zbylo,
ať potěší mě jejich dech,
dost srdce dlouhou zimu nylo
a v těžkých vázlo starostech;
mám také milé, drahé hroby,
též jim buď něžný jara děk —
a srdce tvé ať také zdobí,
mé dítě po veškeren věk
fialky! —“

Digitized by Google

Dědečkův kanárek.

Klidně rozloučil se s květů prostým žitím...
Ustrnulí vnuci, dbalá rakve stráž,
přizdobili kmeta obrázky a kvítím:
„S Pánembohem dobrý, drahý děde náš!“

Přátelé a známí přišli z ručí píle,
aby potěšili; každý něco řek',
ale nejžalostněj truchlivé té chvíle
volal, pískal v kleci dědův kanárek.

Hudba zaznívala do pláče a vzlyku,
kněz odříkal temně hrstku zbožných vět,
ministrant se těšil z nových dvacetníků...
domů vraceli se jako v jiný svět.

Smutno ve světnici, od samého pláče:
k těžkým slzám nutí každá známá věc,
na dědovo všichni zapomněli ptáče,
hledali ho ráno — prázdna byla klec.

Digitized by Google

Návštěvou šli k hrobu. Agáty jej stíní,
na větvici ptáček, jenž byl uletěl,
zpíval jako dříve v dědečkově síni,
když ho z rána dlouho krmit nepřišel.

Marně chytali ho, plach byl víc a více,
smutně poskakoval; náhle křídla spjav
vzlétl, snad že spěchal nazpět do světnice —
druhý den však tuh byl u dědových hlav.

Digitized by Google

Krajánek.

Slunce zvolna k západu se kloní,
žhavě rudé jako teplá krev,
již bohatýr za svobodu roní:
velebný to umírání zjev;
hoch kýs za kloboukem s kytkou vřesu
do vsi jde, a stařec s rancem k lesu.

Krajánek to; ode mlýna k mlýnu
nese stářím rozdrolený vak;
znaven chůzí, v nočním lesa stínu
na mech sedá; přecházíť mu zrak,
slabé údy ovládla mu mdloba,
dalek mlýn a pozdní jest už doba.

Vše ty mlýnce horském na potoku,
jež jak hejno kaček rozprchlých
jevily se ondy jeho oku,
prázdny jsou, co ten se krocán zlíh'
v českém kraji, na hojný jenž chleba
parou mele, vod nemaje třeba.

Digitized by Google

Sekerníkův také v něm už není,
zámečník vše spraví napořád,
jestiť pára paní všeho mlení;
v mlýncích potočních byl jiný řád:
veselí a pověst co den nová...
nyní truchlí duše krajánkova.

Za čas krátký ještě hůře bude,
pára všecko nutí v děsný rej,
jindy v kraji klepalo to všude,
o práci a nocleh bylo hej,
radost byla z mlečů v bílém mraku —
teď mlynáři chodí v černém fraku...

Na čas žehrá kmet, jeť cesta tmavá —
s dobrou míli dalek ještě mlýn —
chor je, dál chce; sil se nedostává;
vak jej dolů táhne — těžce v klín
klesly ruce, hruď je plna vzdechů...
„E co, noc je mírná, přespím v mechu!"

Pod hlavu vak položil, hůl k boku,
na znak leh'... Tma skryla hvozd i luh —
usnul — usmál se, snad sen jej v skoku
vkouzlil v starých šaland milý ruch,
v nichž jak druhdy v mlečů pestré tísni
pohádce zas naslouchá a písni.

Digitized by Google

Či snad vesel na zanášce sedí
kolem něho mleček polní květ,
k němuž dřív — o časové vy šedí —
bez ostychu směl si přivonět? . . .
Však teď vzdech' — zlá ve snu přišla voda,
vstát chce, nelze, v srdci ho to bodá.

Příboj roste, proud se žene vratký,
poběsile klepe palečník,
spěchá — letí — aby nazved' kladky,
než by příval do stroje mu vnik';
srdce buší, stará hruď se chvěje —
přišel pozdě; vody divý shluk
s lopatkami do lednice spěje,
starý hřídel zastenal a puk'.

Vzdech' krajánek, bez barvy jsou líce,
zaúpěl . . . tvář strne . . . navždy ztich'. — —
V poli ozvala se křepelice,
bylo k ránu; teplý zavál jih,
drozd se budil v kypré chvoje stánku,
siný východ rudnul do červánků.

Digitized by Google

Něco za něco.

S agátů květ vonný visí,
hnízdo staví rašky,
hoši v ucho šeptají si:
„Na panském jsou dlašky.“

Jak když boží střela slítne
do té dětské směsi,
každé běží, jen se kmitne,
kapsy spravuje si.

Za humny pak dvakrát, věru,
hlučnější jsou schůzky:
děti hrajou při večeru
o hraběcí lusky.

Hraběv ví, leč o hrst hrachu —
tenkrát — což pak je mu!
projde aspoň beze strachu
do zemského sněmu.

Digitized by Google

Co mu děti vzaly s pole,
vynahradí staří —
Sedláci mnou dlaně holé,
hrabátkům se daří.

Digitized by Google

Cestou.

Kraj horský z dálky v ústrety mi zíral
a vábil k srdci mě; já uposlech',
vždyť zelenou mi náruč otevíral
a vánkem celotným mi ve tvář dech'.

A mimo starou myslivnu mne vedl,
štěp střechu kryl, a z domu nes' se ven
smích veselý, leč já se neohledl
a dál jsem kráčel zabrán v mládí sen...

Touž cestou večer umdlen jsem se vracel;
vše skropil déšť; keř, strom i kámen zvlh',
štěp u myslivny s listů kapky ztrácel,
a sad i dům byl ovit rouškou mlh.

A z oken otevřených znělo štkání,
jež občas vytím tlumil starý chrt. —
Já zachvěl se a viděl v zadumání,
jak z domu siná vycházela smrt.

Digitized by Google

Jen krátký den a všecko jiné kolem!
Jak zběsile se život mimo hnal!
Kde z jitra zvonky smíchu zněly polem,
lkal za soumraku usedavý žal. —

Digitized by Google

Na rozcestí.

U rozcestí na zpuchřelém kříži
mrtvý Kristus hlavu k prsům níží,
pod ním na kameně žebrák oupí:
„Živ byl Spasitel už mezi námi,
zapadnem však v nepřátelů klamy,
znovu-li Bůh světa nevykoupí.

Netrpí-liž posud jako prve
od pastorků děti z vlastní krve?
od vetřelců domorodci chudí?
nestoupá-liž rab, jenž srdcem krsá,
chtě být větším, na junácká prsa,
vědomí chtě dusit v jaré hrudi.

Může-li svět s tou vášně podlou cháskou
vykoupen být znova božskou láskou,
v němž je nežli skřivanů víc supů;
čím víc pěvec ve blankyt se hrouží,
tím zrádněji nad ním dravec krouží,
co den mohutně a tučně z lupu.

Digitized by Google

Přijď už utýraným, Mesiáši!
Viz, co zloby nájezdníci páší,
vrať se chudým, nemajícím chlebů
ani vláhy pro žíznivá ústa,
ač na úžas světu čarně vzrůstá
mudřena jim z raněného lebu.

Přijď už, pokoř křivdu v světě celém,
činným buď, ne trpným Spasitelem,
jehož klidně ku kříži šla noha,
viz, jak zášť a krutost silou dračí
od chleba i statků zpět nás tlačí...
pro sebe jen toužíce mít Boha!

Digitized by Google

Zrození písně národní.

K jeteli ji nese spěch,
hlava klesá, čelo hoří,
něco chví se na ústech,
něco blaží hruď i moří;
vzdychá, líce barví krev,
srdce v živůtku se třese —
je to žal či lásky zjev,
co to děvče v ňadrech nese?

Pleje... Pestrý ptačí zvuk
dalekým se lesem honí;
žhavá touha dýše z luk,
sladká rozkoš z keřů voní;
hned — jak kukavice hlas —
zní to z háje do údolí,
hned — jako když metá klas —
křepelkou to volá z polí.

Digitized by Google

hned to dýše jako bez,
vánkové když z jara dují,
hned to zní jak zvonů směs,
svatvečer kdy prozpěvují;
všecko zdá se zelenat,
všecko pučet, všecko kvésti;
v moře květů vyhnal sad,
lesy v moře ratolestí.

K charpě rudý touží mák,
v příval poupat šípek pučí,
hnízdo vijí s ptákem pták,
proud chce nivě do náručí;
země zpívá nebi v jas,
září slunce, vše se zpilo,
a děvčeti v srdci v ráz
písničku to vykouzlilo.

Digitized by Google

Za neděle.

Pln starostí a myšlenek a žele
kdys po polích jsem bloudil za neděle
a s hlavou svislou šel jsem mezi klasy;
znoj v krůpějích stál na skloněném čele,
a mlžná slza tížila mi řasy.

Stesk palčivý mi sevřel srdce choré. —
Tu na louce blíž břízy bělokoré
si hrálo děvčátko jak anděl smavý
a měsíčky a žlutky z trávy sporé
v hrst rovnalo; vlas plavý splýval s hlavy.

I postál jsem . . . Jak miloučka a čista!
„Viď, chodíš ráda na květy v ta místa?“
„Ba tuze ráda; tamhle je náš statek;
my máme doma kříž a Pána Krista,
a já mu kytku nosím každý svátek.

Digitized by Google

A za to maminka mě večer chová —
a hlavu hladí ruka tatínkova,
a ...“ ustat musila; já ručím skokem
ji zulíbal; mír v srdce vešel znova
tím blaženého dítka slunným okem.

Digitized by Google

Bukvicová bába.

Vždy za jeseně na to vzpomínám:
Z hor bába podvečerem přišla k nám
a na lavici unavena klesla
i s ranečkem, v němž bukvice nám nesla.

Ty rozdávala darem po hrstech,
leč říkala, že krátí se jí dech
a dál že po svých půjde záhy z rána;
tvář pluhem strasti byla přeorána.

„Jsem chora," děla „nechte mě tu spát,
syn výživy mi nijak nechce dát,
a dcera někam do služby se chystá;
jdu na úřad a nemohu už s místa.

Jsem velmi mdlá, mám velký uzel let
a pozejtří bych ráda byla zpět,
vždyť děti doma nutily mě k spěchu,
ač chora jsem a nemám dosti dechu.

Digitized by Google

Čím živit se, když ruka slába jest,
že sotva z lesa snáší suchou klest?
Syn, než by pomoh', pije radš a kouří,
a prosím-li, hned spílá mně a bouří.

Byl hodný hoch dřív, na vojnu než šel,
leč zvrh' se tam a všechen zdivočel;
nic neumí, jen po německu klíti
a v karty hrát a z ruky do úst žíti.

A dcera? Dřív jsem mnila, že to klep,
teď vím, že ne; s zlou přišla ze služeb:
má dcerušku, leč všecko na mne klade...
či zhynout má to stvoreníčko mladé?

A teď chce ještě do Vídně! Co tam?...
Tak o dva životy se starat mám,
ač pro svůj vlastní nemám ani sousta!
Ba, je to u nás neštěstí a spousta!

Či mám své lehké dceři věřit snad,
že na dítě mi bude posílat?
Kdo pracuje, ten uživí se všady,
však nechce nijak poslechnout mé rady!

Chce přece jít a mumle zas a zas,
že není doma práce všechen čas,
že mohla šat už míti pro Františku...
tož jdu jí tedy pro pracovní knížku. —"

Digitized by Google

„No, přes noc, myslím, okřejete snad,
až mdloba povolí a s žízní hlad;“
tak matka pravila a dobrým lékem
chléb režný podala jí s teplým mlékem.

A bába pojedla, však měla hlad,
a za kamna šla spokojena spat;
leč pojednou nám doneslo se k slechu,
jak stenala a popadala dechu.

Můj otec mlčky s postele se zved'.
šel k lékaři, s nímž brzo přišel zpět;
kol ticho vše, i mněli jsme, že spala,
však lékař děl, že právě dokonala.

Co na plat teď; byl pohřeb vystrojen,
my dětem vzkázali ten ještě den,
leč nikdo nešel, snad se báli platu
a neměli prý ani na útratu. —

Tak milé báby nikdo neželel;
syn propil chalupu a co kde měl,
a dcera kdesi na předměstí Vídně
dost dobře sloužila, než zašla bídně.

Jen my, když přišla jeseň: bukvic čas,
na starou bábu vzpomněli jsme zas
a na kanafas sukně pestře tkaný
a na ten velký šátek vyšívaný.

Digitized by Google

A na pohádek její pestrou směs,
jež posud slyším, jak by bylo dnes,
a na časy, jež jako mračna letí,
a na ten její hrob a její děti.

A na ty tváře plné ostrých ryh
a na to chvění rukou vysmahlých
a na tu starost její tisícerou,
by šťastnější než ona syn byl s dcerou.

Leč nebyl syn ni dcera. Pravil lid:
„Syn upil se; ves všecko zaplatit
pak Vídni byla přinucena mocí,
že dceru v špitál vzali za nemoci."

A dítě její, jak to bývá již,
té horské obci padlo za obtíž;
skot páslo těm, v jichž statcích v zimě spalo,
až na úbytě v polích dokonalo. —

Ej, lépe jest mu věru v zemi tlít,
než jako bába snad či matka žít;
má aspoň za lože svou rodnou prsť
a s jara na ní květů s dětskou hrst. —

———

Digitized by Google

Rudé listi.

Svá vlákna počla Jeseň přísti,
zlý vítr tančí po ladech,
s hlav stromů žluté ruje listí
a nutí ve svůj koloběh;
a po silnici — sotva stačí —
jde s vnučkou děd — tvář plna ryh...
Po zvadlých listech stáří kráčí,
a mládí těká po zlatých.

Šat stromů, svěží dřív, teď rudý
zří jinak dítě, jinak kmet;
on myslí na mrak, bouř a trudy,
leč vnučka na zář, lesk a květ
a svěží luh a štěbot ptačí,
kmet na vran pokřik krákorných...
Po zvadlých listech stáří kráčí,
a mládí těká po zlatých.

Digitized by Google

Níž k zemi stařec hlavu kloní,
a děvče hledí do nebes,
v jich hlavách podivná se honí
a pestrá myšlenková směs;
tvář dědečkova tone v pláči,
tvář jeho vnučky samý smích . . .
Po zvadlých listech stáří kráčí,
a mládí těká po zlatých.

Digitized by Google

Očekávání.

Stál před chatou a hleděl do daleka
jak někdo, z dálky přítele jenž čeká;
syn ze žni z Moravy dnes měl se vrátit,
a on byl chor, dech počal se mu krátit,
a stará hlava klesala vždy níže —
let téměř sto, toť krutší všech je tíže.

Zrak vyhaslý zjev synův marně hledá,
snad teď jde on — ne, pouze mlha šedá
blíž kráčí z hor a v postavy se sráží
hlav osmahlých i ramenou a paží,
a mezi nimi postať syna bosou
on vidět mní, jak plece chýlí s kosou.

Digitized by Google

Chce houknout naň, leč těžce vzduchu lapá—
a kývá zas a chví se, co as chápá
tím okem mdlým; to jiná postať zcela:
dva důlky vidí spod holého čela
dvě škeřící se kostivcovy dásně
a místo šatu rubášové řásně.

A zděsil se, to jiný přišel kdosi,
jenž k jiné žatvě přibrousil hrot kosy;
to přišla smrt, jež po světě se honí
a setne ho, — syn přijde teprv po ní —
i vzdychl kmet a zastenal: Ach, hochu,
žnec jiný tenkrát předhonil tě trochu!

— ——

Digitized by Google

Vánoční list.

V hor stínu drůbež domků veská
až k oknům v sněhu je. Kol klid;
vždyť není cest! — Toť Sibiř česká,
jak říká druhdy z kraje lid.
S tři míle cesty, ne-li více,
lze dojít teprv železnice;
toť v mrazu pták by nedolít'.

Vše ticho! Přišly boží svátky,
ten vánoční všem milý čas;
den k žalu dlouhý, k práci krátký, —
ba louče aby neuhas',
kdo konati chce jen dost málo,
co za práci by ještě stálo;
noc sotva prchne, již tu zas.

Digitized by Google

Vše na štědrý se večer chystá:
kdo možný, rybu koupí snad,
i chudý páter lokalista
chce zvoníka si častovat;
kdo v cestě, domů spěchá v šeři,
by s rodinou byl při večeři.
Všem čas ten vánoční je svat.

Lid z podělku se vrací prostý
a z lesa dřevorubců sbor,
a housky pekou u starosty, —
leč student nepřijde; je chor,
a zkoušky jsou a zima tuhá,
a k cestě z Prahy není druha
do sněhem zanesených hor.

Tož matka koledu mu chystá
a drobné dárky všechen rod;
jen v bedničce-li bude místa?...
Co šatstvo, dá se pěkně spod,
pak ořechy — však rád je louská;
jsou výlupky — a na to houska
a pětka též mu přijde vhod!

I píše matka: „Milý synu!
Tak sami budem tentokrát!
Já, že mi kašleš, strachem hynu,
jen šetři se, jsi sláb a mlád;
zvlášť bedlivým buď v ranním chladu
a doktora ber na poradu;
víš, se zdravím se nesmí hrát.

Digitized by Google

Nám smutno bude, musím říci,
zlé Pán Bůh tenkrát časy dal,
vždyť při letošní chumelici
psa z domova bys nevyhnal;
tím konejšíme svoje stesky...
Jen, Václave, se šetři hezky,
bys úbytí nám nedostal.

Zde koledu Ti posíláme,
Ty trpíš na ni, vždyť já vím!...
Viď, pěkné letos housky máme?
dej okusit též domácím!...
I jabka se štěpu jsme dali,
jejž ponejprv jsme očesali
a jenž byl dřív vždy jalovým.

A ponožky, jež ve spod leží,
ty pletla Lidka od vagac —
můj Bože, tak ty časy běží! —
a pod lampu ten z vlny tác
zas Františka Ti udělala,
a když jsem Jeníčka se ptala,
co dá, řek': ‚Štípanou a pac!' —

Tu stužku na hruď trojbarevnou
tu dává — zdali uhodneš? —
jest, věru, příbuznou ti krevnou —
víš? Anička!... Té líto též,
že nepřijedeš tenkrát domů,
a hubičku hned dala k tomu,
no, na ni též snad vzpomeneš!

Digitized by Google

Však dále! V kapsu nové vesty
pár zlatých zašila jsem, věz,
je pojezdné to za dvě cesty,
když otec pánům drva vez' —
ba, peněz vždy se nedostává —
to tatínek jen tak Ti dává,
že po Tobě si zastesk' dnes.

A k tomu, ač jsem dřív už dala,
já znova srdce přikládám,
ach, ráda bych si zaplakala,
leč o ty druhé starost mám,
jimž radostí se oči svítí,
těch nesmím pláčem nakaziti —
tož líbám Tě a zavírám.

Bůh opatruj Tě ve všem všude
a pevné zdraví brzy vrať,
a piš nám, jak jen možno bude
a peněz darmo neutrať;
a nekuř mně, můj hochu milý,
radš sklenku vína pij, to sílí,
a máš-li jaký dloužek, plať!"

Digitized by Google

Na plesu.

Všecko tone v záři! Hudby zvuk
šumným křídlem po síních se nese,
v mladých ňadrech roste srdcí tluk,
v mladých očích slunný jas se třese.

Jonák s dívkou mimo mne se mih',
plavá kadeř mísila se s vranou;
květ jí s ňader upadlý jsem zdvih':
bílou kamelii pocuchanou.

Jak jsou šťastni! Dál je nese vír,
a já ptám se květu povzdech krotě:
Nespad' tebou dětský klid a mír,
nezvadl jsi touhou po životě?

Avšak němý bez vůně je květ,
či vír hudby v odvětu jej ruší?...
v jasné síni plesá mladý svět,
venku metelice v okna buší.

Digitized by Google

Bezdětek.

Jen z růžových že podušek vstal den,
lán pole přeorával roztesknĕn,
v prsť silnou rukou tiskl těžký pluh
z hloubky vzdech': „Tak přec mi ho vzal Bůh!

Kdo zastane mě za několik let,
až budu chor a málomocný kmet?
Kdo bude polí těch, kdo statku dbát?
A bez příbuzných jsem! Kam mám to dát?

Či obci snad? ta na polích měj dost,
však nic mi nečinila pro radost;
a život v ní byl jenom stesk a kvil,
co hocha na luskách mi rychtář zbil.

Vad', churavěl a umřel; stojím sám
a ženu jenjen na zhasnutí mám,
proč ještě žít?" ... A po hroudě se shýb':
„Až budu jako ty, pak bude líp!"

Digitized by Google

A zastavil, kol krku oprať vil
a v koně švih' — kůň trh,' — muž mrtev byl,
a ženu v zoufalství hnal žal i strach:
s vším statkem svým se zžehla na horách. —

Digitized by Google

Modlitba.

Stařeček s houslemi ondy,
na boží vánoční hod,
pomáhal na kruchtě hráti
ze starých, vyrudlých not.

Se zrakem sklopeným klidně
v zákoutí u pultu stál,
bděle a vroucně a zbožně
z partesů koledy hrál.

S pohnutím rektor naň hleděl...
K varhanám hrdě zněl zpěv,
z ňader však starcových houslí
lila se zvučící krev.

Pyšně si ostatní vedli,
smyčec jich jen že se mih',
ale ten stařeček sivý
modlil se na houslích svých.

Digitized by Google

U roháče.

Strom shodil zlato s hlavy,
něm strádal les;
do zvadlé kolem trávy
list smutně šepotavý
jak ztuhlý motýl kles'!

Zdroj plakal vezpod stříže,
byl sláb a chor;
a kol polního kříže
trn uplet' husté mříže
poutníkům na úkor.

Keř smutně hlavou kýval
uprostřed lad,
a pták, jenž skryt v něm dlíval,
blíž cesty smutně zpíval:
„Mám nouzi, bídu, hlad!"

Digitized by Google

Té doby ke skalisku
šel číhař děd;
rád opustil svou vísku,
by s leskvicemi břízku
na ptáky vnoučkům zved'.

Když v úsvitu však ranním
zdvih' roháč již,
vzdech'... Lesa šumným stlaním
smrt po špičkách za ním...
Pták ztich', vnuk pláče, slyš!

Digitized by Google

Za paliče.

Ve vsi hoří. — Velcí, malí běží ze statků i chat...
„Kdo to spáchal?“ „Známý tulák, kdož by to moh' udělat?

Známý tulák, kdože jiný!.. Ty's učinil, chlape, mluv,
než tě v uhel ohlodají tlamy rudých plamenův.

Slyš, jak křičí, jak se tyčí; s deštěm jisker roste dým...
Ty's učinil, poběhlíku; chopte se ho, v požár s ním! —“

„Neudělal jsem to věru, vím však, že byl jeden z vás,
poznal jsem ho; běžel ze vsi přes rybníka strhlou hráz.

Mladý, svižný; vzplanul asi na soupeře divou mstou,
hrozí se as; z náhlé zloby čtyři statky v ohni jsou.

Mladý, svižný; pozdě pyká, pozdě ovládá ho žal,
nepovím ho; — na seně kdys tulákovi přespat dal.

Digitized by Google

Mladý, svižný... nezradím ho!..“ „Darebáku, v hrdlo lžeš,
dosti dlouho týral's kraje, ale teď nám neujdeš!

Chopte se ho!..“ Už ho nesou... „Nepálil jsem, to ví Bůh!..“
lid však nechce rozkacený slyšet déle, jak by hluch.

„Naposled se zapřísáhám, nevinen jsem, žháře znám,
z vás je — mladík nezkušený; chce-li doznat, doznej sám!“

Však jen s výsměchem a s kletbou doprovází starce lid:
„Do ohně s ním bez milosti, pak bude zas v kraji klid.

Nechať žvastá, nechať mluví co chce chlap; buď ohni v plen!..“
„Dobře tedy, upalte mě; beztoho jsem tulák jen.

Nemám k hrobu než pár kroků; nuž budu mít o krok blíž,
ale statků nezžehl jsem, ondy mladá srdce spíš.

Spalte jenom, život ztratím — palič mlád je, já jsem stár,
snad za staré tělo koupím mladou duši... Nuže v žár!

Snad se pozná; vykoupím ho! Bože buď mi na pomoc!..“
A z tuláka ohně šlehly rudou vášní v mraků noc!

Digitized by Google

Vánoční idylla.

Bouř venku zmítá se a padá sníh
a na oknech se taví jizby prosté,
v ní snědý muž, jenž moudrost váží z knih,
leč nad hlavou mu spousta záhad roste.

Je sám a sám a v sebe uzavřen,
svět vše mu vzal, naň lhostejně se dívá,
květ mládí neměl; rodiče jak sen
mu tanou v mysli, když se rozednívá.

Knih celé řady stojí po stěnách,
jen prostřed jedné malý obraz visí,
čas bystrým proudem s něho barvy splách',
leč neodplavil sličné ženy rysy...

Květ suchý pod sklem jest a zbytek stuh,
zda z rakve as či z „filosofů plesů?.."
Vše jedno již, jeť ztracen srdce ruch,
jak v zimě ptačí píseň z ňader lesů. —

Digitized by Google

Slyš, vítr jal se prudčej' dveřmi vát,
snad skrýt se toužil také před nečasem,
však ne, kdos ostýchavě zůstal stát —
a z venku zaznělo to dětským hlasem:

„Narodil se nám Spasitel
Alelujá!
Ježíš Kristus, Vykupitel,
Alelujá!
Raduj se všecko stvoření
z Krista Pána narození.
Alelujá, alelujá!.."

A k dveřím kráčí rozmrzele muž
a k dítku sklání prosivělé skráně:
„No, malá poběhlice, pověz už,
kdo lhal ti něco o zrození Páně?"

„Má milá matka!" „Viděla's ho snad?"
„Ach ne, leč řekla mi, že v knihách stojí,
že v Betlémě Bůh do jeslí ho klad',
a lid že vykoupí a choré zhojí."

„To velká lež, jíž tmáři klamou nás,
by zapřeli jsme rozum, sami sebe!..
A kdo tě poslal žebrat v taký čas?"
„Ach, pane, hlad; a ruce mi to zebe!"

„Hlad?" — V těžké dumy klesá mužná leb,
a ruka touží mírnit ňader chvění:
„Já pravdu chci, to dítě žádá chléb,
my oba mřem!.. Aj, kde je vykoupení?

Digitized by Google

Mřem každým mžikem, od zrození hned,
a dítka prvním ozváním je lkání,
zdaž tajemný ruch tvorstva sem nás ved'.
jen k bídě povšechné a umírání?

Všem, všem jest mřít! Jeť země samý hrob,
jen slepému se krásnou zdá být, brachu;
toť jabko sodomské, vně čarných zdob,
leč uvnitř plno popela a prachu!

Co toužíval jsem kdys, vše bylo dým,
ač všechen svět jsem promyslil a schodil!
Čím stárnu víc, tím — běda — jistěj' vím,
že Spasitel se posud nenarodil!

Ta moudrost všecka psaná v spoustu blan
jest bájkou krycí vážnými se slovy,
ten výkřik lidstva znící se všech stran,
co život jest, spíš mysliteli poví.

Svět hyne jako podpálený keř,
zlých útrap jeho nebude již konce,
smrt střílí v chudáky jak v plachou zvěř,
a v nach a hedbáv šatí svoje honce.

Ten spasen jen, kdo krásným činem sám
klid prsou svých a lásku jiných koupí,
vše ostatní je pouhý klam a mam
a blaha nedává, jen blaho loupí!"

Digitized by Google

A přes čelo si zvadlou rukou jel,
pak v ručku zkřehlou peníz vtiskl zlatý:
„Zde vezmi, není mnoho, bohužel,
na režný chléb a na teplejší šaty!

Jdi, dceruško, a potěš matku svou!..“
„Ach, na hřbitově dávno s otcem leží,
mě nechali zde samu, ubohou,
vždy žebrat mám, ať prší nebo sněží!“

„A kde jsi teď?“ — „Jsem u svých příbuzných.“
„A proč tě v také svátky z domu honí?“
„Ach Bože! Říkají: ‚Jsme v časech zlých,
kde chleba vzít?‘..“ a dítě slzy roní!

„Tak sama jsi?“ děl vlídněji zas muž
a v zrak jí zřel. „Vy oči, kterak pláte,
tak ondy...“ „Bože,“ vzkřikla malá druž,
„vy za sklem obraz matičky mé máte!“

„Jak?“ ptal se chvatně muž, „mé dítě, víš,
že obraz je to mateře tvé zlaté?“
„Ó však se pamatuji dobře již...
Vy také obrázku se podobáte!

Jej často matka měla v rukou svých,
a proto jí ho do rakve též dali...“
A dítě plakalo, a z mužových
též očí slzy v líce napadaly.

Digitized by Google

I vzdech' a zachvěl se jak bouří zlou
a dítě zved' a pravil: „Dítě milé,
jsi hezká, nežebrej! Chceš býti mou?..“
a za krk dítě chytlo ho té chvíle.

A výkřik štěstí jizbou zazvučel,
a po čem muž svůj celý život bádal:
mír v duši mít — v tom okamžiku měl
a hladě dítko blažen knihu skládal.

Nechť venku úpěnlivě vichor lkal,
dnes jaro zkvetlo v síni jeho ztmělé,
i pěl — pěl s dceruškou a zrak mu plál —
zpěv lidu o zrození Spasitele.

Digitized by Google

Digitized by Google

II.

Z HORSKÉ VESNICE.

1886.

Digitized by Google

Digitized by Google

Rýč a pluh.

I.

V lese zjevu ponurého
stojí v troskách starý hrad,
vesničané ze zdí jeho
vystavěli domků řad.
Komu patřil dřív? Kdož vědí?
smutně trosky kolem hledí
na luhy a do zahrad.

Jenom někdy časně s jara —
když se ztrácí sněhy s hor,
s říčky led a s luhu pára —
chodívá sem dětský sbor;
pak zde věru milo dleti,
vesele se točí děti —
hned tu smích a hned tu spor.

Digitized by Google

Taký hod zde ondy měli
s malou družkou malý hoch,
domek — hračku — stavět chtěli
u zdi, starý kde kveť hloh;
drobné robili si cihly,
náhle v zemi něco stihly...
„Vyhrabem to," pravil hoch.

Hrabali a v konec díla
divnou vyhrabali věc,
zbroj jakous — ač těžká byla,
domů donesli ji přec;
potěšil se otec z kovu:
„Bude pluhu na obnovu
zbroj, již nosil praotec!"

Zanes' ocel ke kováři;
děti od časů pak těch
s veselejší povždy tváří
vídaly se v starých zdech;
až zde kdysi v jara sklonu
našly srdcí zlatou sponu
a květ štěstí na ústech. —

Digitized by Google

II.

Na kovárně rudne výheň,
zrovna jako krev
jiskry srší, v kladiv spády
veselý zní zpěv:
„Zvoň, má stará kovadlino,
kuj, perlíku můj,
a ty planá okovino
ruče odskakuj.

Z nalezené panské zbroje —
pomáhej mi Bůh —
radlice buď naložena
na sousedův pluh;
chutě kladivo i měchy,
ohni, tuž se již,
ruče, hbitě bušit budu,
ohni, přikaliž!

Digitized by Google

Rýč i kroják zocelíme,
obnovíme plaz,
aby půdu rodné země
ukypřily zas;
a přijdou-li nepřátelé
statky brát i řeč,
z rýčů píky urobíme,
z radlic meče v seč!

Digitized by Google

III.

Vzdychala si, stýskala si
v lese při obrázku:
„Zachovej nám, milý Bože,
mladou naši lásku,
mladou lásku, mladé blaho,
mladé naše štěstí,
zkvetlo', že ho srdce moje
může sotva nésti.

Nerozluč nás, nevzdaluj nás,
svatá matko Boží,
denně Ti mé ruce k sloupu
květný vínek složí
z podlísek a ze sasanek,
z plamínku a vřesu;
ty až zvadnou, mák a hvozdík
z polí Tobě snesu!

Digitized by Google

Nerozluč nás, svatá máti,
ale spoutej úže,
aby naše srdce kvetla,
jako kvetou růže;
by nám láska navždy byla
žití zlatým klíčem!..“
„Dejž to Pán Bůh!“ doložily
na poli pluh s rýčem.

Digitized by Google

IV.

V krčmě muži pohromadě sedí,
strýce Čejku přemluviti hledí,
aby skončila se jednou váda:
„Dej Andulce Tomše, máť ho ráda,
neztrpčuj jí život, máte dost;
hoch je pilný, pracovitý, hodný,
třebas by mu scházel domek rodný,
nad statek je lepší poctivost.“

„Ovšem, ovšem,“ vážně Čejka vece,
„ale peněz potřeba je přece;
o dceru se věru bojím svoji,
také pilným nouze léčky strojí!
Nechci já, by stihl ji kdy žal,
proto... “ — „Hm, vždyť Tomáškova ruka
zažene jej přes humna i luka;
dej mu ji!.. Tys také chudou vzal.“

Digitized by Google

„To je pravda!..“ „A pak, kmotře, znáš-li
bohatneš, co rýč a pluh ti našly,
jimiž Tomeš vzdělává tvé lány;
pohleď jen, jsou jako malovány!
Jí i jemu děkovat to máš,
dřív tvá pole byla samé pýří,
nyní z něho klasy k nebi míří,
po půl stébla, sám to říkáváš.

Dej mu ji, sic do nemoci padne;
cos jim odřek', tím víc děvče vadne,
při práci si stále k srdci sáhá,
a jít na přástky se také zdráhá;
ondy, právě když jsi mýtil les,
viděl jsem ji plakat při obrázku;
že ti umře! Znám já takou lásku,
pak si to sám, kmotře, k Bohu nes!

Či ji chceš dát tomu Martincovu,
jenž měl zámek studně při okovu,
by mu soused nevážil z ní vody?
U toho by měla pěkné hody!..“
„To bych ji radš umřít viděl spíš!..“
„Tomšovi jí dej, ten vždy a všady
bude mít tvé dítě nad poklady,
šťastni spolu budou, uvidíš!“

„Ovšem“... „Ne-li, usmrtíš své dítě,
neotálej déle, jednej hbitě,
sice budeš litovat i s ženou;
či nechceš mít vnoučků na kolenou

Digitized by Google

a být šťastným štěstím dětí svých?“
„Inu, inu!“ — „Nu tak svol jen směle,
na faře to zjednej do neděle...“
„Až jak žena,“ pak se Čejka zdvih'. —

Ten, kdo váhá, přemluven je záhy.
„Ano,“ řekla žena, — plny vláhy
byly oči sedlákovy druže; —
Anička se rděla jako růže,
k Tomáškovi na humna šla ven:
„Pospěš, Tomku! Konec všemu boji;
naši povolili, budem svoji!..
Bože, jaký krásný je dnes den!..“

Digitized by Google

V.

Kam pak as pantáta s paňmámou kráčí
že cesta úvozem sotva jim stačí?
Na konec vesnice, fara kde stojí.
oběma myšlenky v hlavě se rojí.

Pantáta baſá si, paňmáma vzdychá,
u fary pojednou oba jsou zticha;
on fajſku v předsíni vyklepal kradí,
ona pak záhyby zástěry hladí.

Vkročili do síně, u dveří stáli.
Pan farář tázal se, co by si přáli.
Řekli mu: „Aničku, račte ji znáti,
sirotku Tomšovi hodláme dáti.“

Usmál se panáček: „No ať se zdaří:
chválím to, hodni jsou, a vy už staří,
polovic starostí s beder vám zvednou;
mám vám je ohlásit za třikrát jednou?“

Digitized by Google

„To bude nejlépe; má-li to býti,
aby hned v provodu mohli se vzíti;
Pánbůh jim požehnej s nebeské říše!“
„Amen!“ a pan farář do knihy píše. —

Od fary ke statku hon jest jen krátký,
vstříc běží Anička dvorními vrátky,
směje se, poptává, doptává znovu,
co říkal pan farář od slova k slovu.

„Schválil to, vepsal to; víš, jak to chodí;
v neděli po ranní oba vás shodí.
Pánbůh Vám požehnej, mé zlaté děti!“
Anička s Tomášem v náruč si letí.

Digitized by Google

VI.

Pan učitel při oddavkách
hraje na varhany,
do kostela pospíchají
mládenci i panny;
plno šeptu v malém chrámě,
venku plno řečí...
už Anička s Tomšem šťastni
před oltářem klečí!

Jejich srdce, jejich duše
v jeden květ se svily;
kéž by jako dnes v tom chrámku
všude šťastni byli,
aby žalu nepoznali
v živobytí tuhém! — —
„Dejž to Bůh!“ té doby řekly
pod kolnou rýč s pluhem.

Digitized by Google

VII.

V Martincově statku valem
padá poval za povalem,
došky trhá času spár,
skot se ztrácí, drůbež plaší —
straší tam ... ba věru straší:
svár!

Ovce stále něco dáví,
krev jim dojí zhublé krávy,
stodolu jim zničil žár;
dcerky jejich, ač jsou maly,
do pačesných suknic halí
svár!

Otec skrblil do únavy,
syn má věřitelů davy,
místo koní volků pár;
vše, co zanechali staří,
čím dál víc a více mají
svár!

Digitized by Google

Na řebřinách není hole,
schází voj i cevy v kole,
pluh a brany pouhý škvár,
sad je samé krtčí hrby;
šindel na chlév dávat skrbí
svár!

Martinec už k správě není;
žena je jak umučení,
jakoby ji zvednul s mar;
Kdo ubohou zbaví sloty?
Oba žene do žebroty
svár!

A tak všecko všudy hyne;
půl roku než ještě mine,
nezbude ni z došku cár;
z boháče je bídák chudý,
zahubil tam všecko všudy
svár!

Pusto, smutno vnitř i venku,
Tomšův tchán však na vejměnku
hoví si, a sto let stár,
učí vnoučka: „Dítě hodné,
běda, žihadlo kam vbodne
svár!“

Digitized by Google

VIII.

Za večera s horských strání
do nížin se hnala bouř;
bylo dávno po klekání,
haslo veských krbů plání,
k zemi níž se snášel kouř.

Od severu hnal se příval,
za ním hromů temný ruch;
v statku lid už odpočíval,
pod kolnou, kde vůz vždy býval,
s rýčem jal se mluvit pluh.

„Viď," děl rýč, „můj brachu milý,
stáváme zde drahně chvil;
roboty nás uhladily,
když jsme otcův půdu ryly . . .
Víš-li pak, čím já dřív byl?

Digitized by Google

Kopím jsem byl dozajista,
statná třímala mne páž,
v boji jsem se nehnul s místa,
na „Škaredém“ pánů tři sta
když pobila selská stráž!

Na Vítkově, blíže Prahy,
velký měl jsem hodokvas!
Nepřátelé ztekli svahy,
leč my padli na ty vrahy
tak, že prchli s hanbou zas.

Na lipanském smrtném loži —
tenkrát byl jsem, ostrý hrot —
v pravo v levo, blesky boží,
bodal v plát jsem z kovu, z koží,
pana Bořka zrádných rot!

A južjuž jsme vítězili,
zlý však obrat přišel přec —
zatrať Bůh tu děsnou chvíli —
voj potrojný v jeden slili
Bořek, Chval a Krchlebec.

Padli jsme; pro boj těch časů
není bratře dosti slov,
podlehli jsme! V bědnou chvíli
naši chasu utratili
a nás v starý vrhli kov.

Digitized by Google

Nyní bídně ležím stranou,
neryju-li napořád
půdu tebou nezoranou...
a čím tys byl?“ — „Co ti hanou,
pýchou mi, jsem pluhem rád!

Též o sobě něco povím:
Zlou jsem práci konal kdys,
teď si aspoň v zimě hovím —
byl jsem plátem ocelovým,
do kterého bušil tys!

Teď mě na pluh upravili,
abych kypřil veský lán;
kdo nás našli, šťastni byli!
Vidíš, rýči, druhu milý,
nám i jim teď mír je dán.

Ty, již s námi zápolili
v boji, dávno skryl už rov,
a kdo po nich ještě zbyli,
do té vsi se utulili
pod doškový chaty krov.

Hospodář náš z té je sněti,
jíž byl zbraní cep a kýr,
hospodyně — časy letí —
po přeslici snítka z dětí,
jež zanechal bohatýr.

Digitized by Google

Hle, jak divně zahrává si
s lidmi nevyzpytný los;
pramáť perly pletla v kštici,
vnučka pansky jemných lící
nosí šátek na pokos.

Praděd kopím hnětl dlaně,
otkou vnuk — tak běží svět! —
onen v šišák skrýval skráně,
ten vydrovkou lebku chráně
vnoučkům v kytku váže květ!

Líp o rodnou dbají zemi,
nežli otcův svár a hněv,
a my též; vždyť ručejemi,
co jich bylo v Čechách, všemi
tekla pouze rodná krev!

Zloba-li však bude v blízku,
hospodář náš v pravý čas,
aby chránil svoji vísku,
mne i tebe na ohnisku
v prvý tvar dá překout zas!

Dobrou noc!...“ A v rozhovoru
ztichli oba rýč i pluh.
Vůkol vše jak po vymření...
Ach bratrských vášní vření
a zlých bojů chraň nás Bůh!

Digitized by Google

III.

TŘPYT NA POLÍCH.

Digitized by Google

Digitized by Google

Třpyt na polích.

Drobná světla orných polí,
pestré střípky českých skel,
jež jsem druhdy po okolí
lesknouti se uviděl,

V nepohodě lesku tratí,
jako v roušce smavá tvář,
ale když je slunce zlatí,
krvavá z nich svitne zář.

Digitized by Google

O pouti.

Je na vsi pout; kol stanů plachty šedé
hoch malý s drobným děvčátkem se vede,
on, myslivec as o půl hlavy větší,
jí šepce cos a ona k tomu svědčí.

Hle, k nejbližšímu namířili stanu,
jdou koupit sobě něco z marcipánu;
vše na tu hned, hned na tu kladou stranu,
až myslivce měl on a ona pannu.

Jsou šťastni. — Hůř, až jiné přijdou časy,
až zrumění se tvář a zvlhnou řasy,
až budou chtít — Bůh často změny koná —
on panenku a myslivečka ona.

Zda bude moci jemu přikývnouti
tak upřímně, jak o té první pouti,
tak důvěrně a vroucně jako nyní? —
Ó Bože můj, chraň mrazů je a jiní!

Digitized by Google

Zapadnuto.

Když jarní vánci zaduli,
hoch našel první bleduli,
a děvčeti, jež miloval,
ji v modlitební knihu dal.

•

I vyšlo srdce srdci vstříc,
a bylo květů stále víc,
a zbujel luh a metal klas,
a zkvetlo vše — a zvadlo zas.

Pak přišel mráz, leč jak, ví Bůh,
jen ocúnem se zdobil luh,
hoch do knihy dal zlý ten květ —
a srdce zapadla i svět.

Sníh na nivách byl, na stráních,
a na ňadrech, a na skráních,
jen založený z dávných chvil
květ dvojí ve dvou knihách zbyl...

Digitized by Google

Švarná vdova.

Mladý kovář s jiskrnýma očima,
kovárnu hned u vdovina domku má —

Škádlí švarnou vdovu mladou ten i ten,
nedbá vdova, v smíchu kývá hlavou jen.

Nezamlouvá, nezakrývá přání svá,
nehněvá se na škadliče, říkává:

„Nezapírám, mám ho ráda, kdyby chtěl,
domek můj i mě by ještě dneska měl!

Statečný je, urostlý je jako kmen,
myslívám naň večer, z rána každý den!

Se mnou-li se k pohovoru zastaví,
všecka krev hned žene se mi do hlavy.

Digitized by Google

A když na mne upřímně se zadívá,
dvě mi zlatá v srdci buší kladiva.

Náhodou-li z díla krátí mimo nás,
letí jiskry z jeho očí do mých v ráz.

A když mě kol pasu náhle uchopí,
jsou má ňadra, jak když výheň roztopí.

Mojí tváře dotkne-li se někdy rtem,
šlehá náhle moje duše plamenem!

Chceme spolu k farářovi dojeti,
pak ať shořím v kovářově objetí!“

Digitized by Google

Pod deštníkem.

Den sváteční; mrak kryje les i lada,
na zemi vyprahlou déšť jarní padá,
a na lupení jeteliny mladé
hebounce v drobných křišťálech se klade,
a luka přes noc pojednou jsou mlada.

Luh leskne se a traviny se skvějí,
svém na vrcholu každá po krůpěji;
klas zdárné setby kloní se vždy více,
a pod okap se kryjí vlaštovice,
a v kostele kněz zbožné amen pěje.

Zvon hlasně vyzvání; lid z chrámu spěchá,
a z tváří hospodářů září těcha,
leč jako staří, potěšeno není
to mladší, švitořivé pokolení,
jež skrývá parádu a domů jechá.

Digitized by Google

Hle, dívka, dél jež v chrámu byla svatém,
ven kráčí teď a zakrývá se šatem,
tvář jako květ, jak jiskry planou oči;
ač známí napřed jdou, přec zpět se točí,
i v dešti zvolna jde, nechť jiní chvatem.

Ven míří z města cestou ke vsi vzhůru;
a za ní první s kostelního kůru
jde mladý učitel a doutník dýmá;
a nad kloboukem modrý deštník třímá;
zřelť z rána v jihu vstávat těžkou chmuru.

Teď zrychlil krok, snad doba volá slotná,
leč ona před ním ustavičně zvolna,
až došel jí a ruče z levé strany
vzal pod deštník, i zrudla mák jak planý;
snad že je poutá přízeň obapolná? —

Vždy prší víc, leč oni volně dále
a v jednom hovoru jsou neustále
a nedbají, že poledne již zvoní;
k ní on a ona k němu zas se kloní,
víc v cestě váznouce, čím jde to dále.

Již pršet přestalo; jdou oba v suše
a vyměnili srdce již i duše,
leč deštník nesevřen; to darmo není!
Aj, prší pod ním perly políbení,
těch nezří lid, jenž lačen k stolu kluše.

Digitized by Google

Už valná byla doba po poledni,
když do vsi přišli. — Pomlouvali jedni,
a druzí řekli: „Věru, bude zvykem,
zář k žití hledat v pršce pod deštníkem,
by všetečnost nás nerušila všední! —“

Digitized by Google

Námluvy.

Oblékl se v jasně žluté kozlovice,
a ty oči jeho plály jako svíce,
hedvábný měl šátek, vyšívané prádlo,
a holinky lesklé byly nad zrcadlo.

Zapřáh' do vozíku párem koně vrané,
dal naň košatiny pěkně malované,
koňům připjal stuhy na hřívu i čelo
a uháněl ze vsi, jen to zafičelo.

Čapkou vzhůru házel jako dítě míčem,
juchuchu! si výskl, práskl novým bičem,
až červená šňůrka, na konci jež byla,
radostí se z toho všecka roztřepila.

Děvčatům se cestou směle v oči díval,
líp než skřivan z jara hvízdal si a zpíval;
ptáci ze závisti mlčky v keře sedli,
že jak on si notil, zpívat nedovedli.

Digitized by Google

Kam pak sousedův to Jeník asi jede,
že si dnes tak pyšně, furiantsky vede? —
Inu, otec stárne, matka je již chora:
jede na námluvy do Baťova dvora.

Kytku za kloboukem, novou dýmku v pěsti,
vejde do světnice: „Dej vám Pánbůh štěstí!“
„Dejž to milý Pánbůh! Co's nám přines'? Sedni!“
„Co jsem přines'? Nechci sám být ze dne ke dni.

Tatínek mi dali statek; chci mít ženku;
pravili mi: „Žeň se; půjdu do výměnku,
dobrá hospodyně lepší je než zlato ...
Chtěli byste dát mi Rozárku, pantáto?“

„Rozárku? I hlehle! Což se blíže znáte?“
„U muziky jsme se našli prvníkráte —“
„No a?“ ... „Mluvili jsme, jak se druhdy mluví;
řekla: ‚Mám tě ráda ...‘ Což jdu na námluvy.“

„No, jestli v tom vůle mojí staré bude
a pak vůle Boží, co mi potom zbude?
Jdi tedy, pros ženu; rád se s tebou spojím ...
sedni, přece sedni!“ „Ba, já raději stojím!“

By si tedy Jeník nepokazil várku,
žádá u paňmámy znova o Rozárku;
stará váhá, váhá — potom řekne „ano“,
a hned o snídani dobrou postaráno.

Digitized by Google

Co se zatím děvče na přístěnku šatí,
ptá se ženich otce, mnoholi jí splatí?
„Dvacet korců polí, peněz ovšem v mále,
koní pár, tři kravky, vola a tak dále!“

Když je ujednáno, tu teprva živo,
k zdrávkání je víno, k popíjení pivo;
co se zatím děti těší na koláče,
píše kantor smlouvy — a babička pláče. —

Digitized by Google

Loučení.

Od jihu teplý vítr táh',
s šohajem stála na drahách,
žalně a smutně si vedla;
líbal ji na rty, objal pas:
„Loučení vstouplo mezi nás."
„Běda, že kdy jsem tě zhlédla."

„Nezoufej, mírni pláč a vzdech,
najdem se zase po letech,
Pán Bůh nás ochrání s nebe;
aby mne nesmet' boje rej,
památkou dárek skrovný dej,
vždy jenž by připomněl tebe."

„Vidíš tu snítku na hlohu,
chceš ji? víc dáti nemohu,
usýchá jako mé žití;
bez listů, květů, bez poupat —
nemám, co víc bych chtěla dát,
vše vzal's, co mohl jsi vzíti.

Digitized by Google

Všecko, já nemám zhola nìc,
jen drobné perly zřítelnic,
ta tam má radost a štěstí;
trápí mne, straší předtucha:
lapené ptáče bez ducha
osud mě vypouští z pěstí.“

Digitized by Google

Snílek.

Po nivách posečených sever běží,
list stromů rve a ptactvo žene v dál,
luh mrtev už, jen blíže ohně leží
stád pasák ubohý, leč sněním král.

V tvář saze zaletlé si rukou stírá
a v ohně plamen hrouží temný zrak;
teď vzdechl si... Co asi duši svírá,
kde krouží as té mysli rajský pták?

To mladé srdce plno divných věcí
a plno písní, plno pohádek;
toť pěnice, leč uzavřeny v kleci.
hoch dal jim v ňadrech teplý útulek.

Co za soumraku od matičky slýchal,
co v zimě při přástkách, vše v srdce klad'
a na vše vzpomínal, když v oheň dmýchal,
jenž sluncem zářil v jeho mysli sad.

Digitized by Google

Tam sličné rusalky se prohánëly,
a bílé víly kolovaly rej,
a zlaté labuti se v proudu skvëly,
a všecko hlídal on jak čaroděj.

Bláh trávil duchem stále mezi nimi,
hvëzd divy snila srdce jeho noc,
a hladem-li se chvël neb váním zimy,
vždy matčin dech mu přišel na pomoc.

Leč slovy odít kouzelné ty zjevy
hoch neuměl; vždy setřel jejich pyl.
Leč v pastýřskou skryl píšťalu své zpëvy,
již na jaře si z vrby urobil.

Tak se svým hvozdem žil a se svou nivou,
ač vadl lícem, ňadrem bujně kvet';
svët odstrčil sic duši jeho snivou,
leč on v svém srdci celý nosil svët.

Tak tiše snil a žil, král v režném šatě,
sněť plnokvëtou žezlem v ruce mël,
však hlad a bída rdousily ho v chatě,
až zahynul. — Pánbůh naň zapomnël.

Digitized by Google

Bez otázky.

Babička sedla ke krbu,
ruce jí do klínu klesly,
ze sivé hlavy pohádky
na bledé rty se jí snesly;
hned dětská drůbež okolo,
kuřátkům rovna, se staví,
v řetízek ruce spjaty jsou,
v kytičku svity jsou hlavy.

Babičce se řtů zvoní to
pěkně, jak zlato když padá,
zvuky ty v malá srdíčka
ukládá drůbež si mladá;
tvářičky rudnou červánkem,
sluníčkem oko se jasní —
babička vzdychla. „Babičko,
patří to také k tvé básni?“

Digitized by Google

„Patří, děťátka, dojista,
i toho vzdychání dbejte;
světem až život potkáte,
na vše se pozorně ptejte.
U mne již oko shasíná,
pozdě je, líce mi vadne,
též bych se ráda zeptala,
nemám však otázky žádné!“

Digitized by Google

Po letech.

Studentem byl, ještě hochem —
ach, to milé zlaté mládí! —
Viděli se u babičky
a měli se rázem rádi.

Bylo jaro, růže kvetly,
v sadě bylo plno zpěvu;
netušeně šťastni byli —
netušeně přišli k hněvu.

Mířili je... „Ne," děl student,
„nezačnu, jsem tvrdá hlava."
„Tedy ty mluv, dítě!"... Marno,
dívka byla ostýchava.

Kráčeli kol sebe z chrámu;
plakala... On později letě
spěchal k ní, by odprosil ji,
odjela však kamsi k tetě. —

Digitized by Google

Odjel též a nespatřil jí;
nový čas dal novou těchu,
nevěděl, co u ní bylo
pláče, vzpomínek a vzdechů!

Nevěděla také ona,
že mu bolest srdce klíní . . .
Přešlo jaro, přešlo léto,
přišla jeseň, přišlo jíní.

Za zimy se našli znova —
první sníh jim pokryl vlasy;
ty, kde tkvěla políbení,
zšedivěly nejdřív asi.

Bodlo je to v starém srdci;
jinak dříve, jinak nyní . . .
Zmařena dvě lidská žití:
přišly mrazy, přišlo jíní. —

Digitized by Google

Pohřeb.

Sivé mlhy kryjí les,
sivá mračna k nebi plovou,
podél města lidu směs
kráčí cestou úvozovou.

Kráčí k hrobu s mrtvolou;
v rakvi stará panna leží;
slyš, s pohřební písní mdlou
ze hřbitova vítr běží.

Starý kněz ji pochoval,
studentské s ním jaro žila;
proč že on se knězem stal,
proč že ona pannou zbyla?

Jaký byl jich srdce spor,
jaký žal a jaké trudy?
Slunce spadlo za obzor,
noc ukryla všecko všudy! –

Digitized by Google

Samé růže.

Květem zdoben luh i strom —
samá pestrá vnada —
s dítkem na sad v čase tom
vyšla matka mladá;
jaká vůně, jaký jas!
Zpěvem zvučí kraje zas;
doliny i vrchy,
ba i cesty trávný pas
pokryl milý jara čas
květnatými sprchy.

I ta žena jako trs
růžových je květů:
růže ňadra, růže prs,
růže plnost retů;
růžný květ dřív v jabloních
na hlavu jí snesl jih,
růže planou v tváři,
růže kvetou na skráních —
všecko růže; rosa v nich
rodným štěstím září.

Digitized by Google

Pod strom sadu u prostřed
sedá šťastná matka,
kloní hlavu, jasní hled —
ó ta chvíle sladká!
Divně cit je rozechvět;
na maličký dítka ret —
ó jaká to vnada —
snův se snáší celý svět
a polibkův něžný květ
na líčka mu padá.

Digitized by Google

Jaro v hrobě.

Muž sedl k lůžku mladé ženy
a v ruce vzal jí ruku:
„Ó věř, čas brzy vytoužený
nám zazní z žežulčina kuku!“

I zvedla k němu líčko zbledlé
a trpce usmála se:
„Až kukačka se ozve s jedle,
kde budu já v tom krásném čase!“

„Kde? Bože, při mně, dole v sadě,
v němž s květem pták se druží,
a jabloň závistná tvé vnadě
zas bude jako kytka z růží.“

„Ó ne, mně nelze býti všude...“
a tvář jí počla pláti:
„až jabloň plna růží bude,
mně snítku půjdeš na hrob dáti.“

Digitized by Google

„Ne, ne! spíš žalem mně se stane,
co tvoje srdce tuší;
hruď svírá se mi, hlava plane
a srdce — neslyšíš, jak buší?“

Tak objali se v povzdechnutí,
jich rázem ztichlo lkání,
a duše obou na peruti
nes' v nebe anděl smilování. —

Sad znova kvetl — čarná píle —
i jabloň v slunné době —
já vím, že tuší jara chvíle,
kdo objati spí v hrobě. —

Digitized by Google

Samovrah.

Naděje, touhy,
všecko, co měl,
klam bylo pouhý . . .
Do noci bděl.

Ženu i děti,
vrch jeho zdob —
ach, štěstí letí —
odňal mu hrob.

Srdce to rvalo,
zúpěla hruď.
„Stalo se, stalo,
dožito buď!“

Co byl hlas s výše,
co mu byl lid?
z otravy číše
blýskl mu klid. —

Digitized by Google

Do půl moh' píti,
od půl ji zvrt...
Co je to žití?
Co je to smrt?

Digitized by Google

IV.

ROK NA VSI.

(K MANESOVU ORLOJI.)

Digitized by Google

Digitized by Google

Leden.

K pokrytému stolu rodina si sedla,
novým rokem nová naděj zdouvá hruď,
dědu na rameno matka vnoučka zvedla;
otec číši vznáší: „Zdráv mi, synku, buď!
Však jsi štěstím naším v různých útrap sváru . .
Hoj, dědoušku, ruče, medu do poháru,
tvého kmene snítka dobře-li se zvedla,
k potěšení srdce pozoruj a suď!“

A děd bedliv zírá v líčka hošíkova,
na sklenutou lebku, na jiskřící zor,
na čelo jej líbá, pozoruje znova
a pak šťasten vece: „Roztomilý tvor!
Šťastný bude jonák, srdce mi to praví;
vždyť kdo na ramena předků svých se staví,
čas když velí, také pádné meče ková,
aby zlobu zahnal z rodných niv a hor!“

Digitized by Google

Únor.

Zima sněhy mete, vítr hvízdá venku,
v poli keř se krčí, v lese vzdychá peň;
suché klestí snáší chuďas do přístěnku,
aby za večera kladl na oheň;
prací překonaný zkřehlé údy hřeje,
v zadumané hlavě dávné spřádá děje,
jak Hus v ohni zemřel smolném na oddenku,
a zášť popel vrhla v Rýnu prohlubeň.

Dumá, hlavu kloní, nové klade kusy
na oharky žhavé, nejsmolnější všech.
obnažuje nohu; aspoň jednou zkusí,
upoutá-li mužně prsou chabý vzdech;
statnějším-li bude rolník nežli páni
v praskajících ohňů náhlém vzplápolání...
Žár nechť svaly šlehá, kouř nechť prsa dusí,
nedbá chuďas, zvídá, Čechem-li je Čech.

Digitized by Google

Březen.

Šohaj úhor oře, — stená pluh a píská —
namáháním s čela hrne se mu pot;
všecko zahaleno, novina i víska,
šedou jarní mlhou vstávající z vod;
tesklivo a smutno po dalekém poli,
těžce v jařmu táhnou supající voli,
racků hejna letí v brázdy z třasaviska,
skřivan v nebi mizí jako zpěvný bod.

Namáhavou, synku, v novině máš práci,
halena i širák jsou ti na potíž,
leč do jarých prsou jarý dech se vrací,
při kleči sval tuhne, záhy uvidíš!
A přijdou-li vrazi do rodných nám luhů,
meče ukujeme z radlic těžkých pluhů,
jimiž v brázdy na vždy dravá zášť se zkácí . . .
Orej, ale v reka v čas se proměniž!

Digitized by Google

Duben.

Odletěla horda větrů nájezdníků,
po březnovém sněhu květů čeká lán;
po žabce sáh' štěpař, po vosku a lýku,
a už v půdě stojí stromek zočkován;
výhonky jsou svěží; jen až vláha skane,
rozloží se štípek... Kéž se štěpem stane,
pod kterým by všecko pělo otců řečí
písně, jejichž krásou děd byl odchován!

Pod jehož by krovem otec s jarým synem
přiklepával kosu, přitužoval cep,
nejen ke žni, také na hon za zlosynem,
který jazyk bere, vědomí i chléb;
kéž by z toho kmene rozložitých sněti
pluh i topor zdárné urobily děti,
nežli opojeny sladkým lásky vínem
ruku v ruce vyjdou v žití dálnou step!

Digitized by Google

Květen.

Kvítí, všude kvítí: na nivě i keři,
květy pod nohama, květy nad hlavou!
Ach, v tom milém čase rádo děvče věří,
řekne-li hoch: „Tvým jsem, jenom ty buď mou!“
Sám pak sotva tušíš, co se s tebou děje:
lesy, hory, doly — vše se kolem směje;
těžké ondy srdce vzlétá jako peří...
kdož by neznal máje chvíli tajemnou?

Natrhejte blíštků, sasanek i lechy,
k proutku vonné střemchy proutek dá též hloh,
to uvito v kytku léčí ňader vzdechy,
s ní-li v ruce k srdci děvče vine hoch.
Jaro! Kéž, ó Bože, v duši jas i v líci,
vijem kytky činů vlasti krasavici,
kéž přivinem k srdci naše drahé Čechy,
a kéž není v světě, kdo by bránit moh'!

Digitized by Google

Červen.

Východ zrůžovatěl, na dolině svítá,
kos zahvízdal v lese, skřivan věstí den,
rosa na osinách svěžích trav se kmitá,
s naklepanou kosou sekáč spěchá ven;
seče, prozpěvuje, znova kosu klepe —
děvčete zde nebýt, šlo by ještě lépe,
jestiť jako broskev sladkou šťavou sytá,
a když na ni hledí, zabírá se v sen.

Nač že myslí asi? Na ty oči žárné,
na ta kyprá ústa... a jak umí pět,
na ty pilné ruce, na sebe, jak stárne,
a jak samotnému smuten celý svět;
řekne jí to, snad mu suchá žití zrosí —
reky dá, než cizák v rodných nivách zkosí
svatá lidská práva, blaho, písně švarné,
jako on teď kosí vonný luhu květ.

Digitized by Google

Červenec.

Zlatou rouškou Živa zahalila nivy,
setí nehýbe se; žní zavítal čas,
záhy probuzeny žnečky pamětlivy
opatrně srpem bohatý žnou klas;
slunce v líce pálí, s čela pot se valí,
zpěvná ústa prahnou, ochabují svaly —
pospěš, hochu, blízkých lesů pramen živý
sílu rukám vrátí, ústům zpěvy zas!

Ó kéž silou prýští všecky české zdroje!
kéž své srdce zjaříš, statný lide náš,
a ty rozlícené nepřátelské voje,
jako ondy bylo, zase překonáš!
Vzbuď se, tuž se, silni! Dlouho dost jsme spali...
Či chceš, by nám pole zášť a zloba žaly,
ty bohyně vrahů, řídící jich boje —
a ne květ tvých dětí, ozdobou jež máš?

Digitized by Google

Srpen.

Buďte požehnány pádné české cepy,
buďte požehnány na sto tisíckrát!
zvuk váš idylický, ondy velkolepý
s duší rozechvěnou každý Čech má rád;
teď ze zlatých klasů tepáte nám zrna,
dřív před vámi křižák zpupným srdcem trna
jako sketa prchal, pokud rek Jan slepý
bohatýrským synům českých matek vlád'.

Žel, že jinak všecko! Mysl pohacená
nemá vzletu orla; umdlena je páž,
biják cepu teskliv na svorníku stená,
čím nám ondy býval, sotva, lide, znáš!
Probuď se a tuž se, snivý lide český,
třeba jenom cepem střez porůzné stezky,
po nichž v kraj ti sbíhá dravost rozlícená...
Ó buď duchem s námi, Žižko, otče náš!

Digitized by Google

Září.

Na zvláčené pole zlaté zrní padá,
mozolná je zvolna k zemi vrhá dlaň,
jak by držet chtěla, čeho stále strádá,
a rozsévač prosí: „Bože, setbu chraň!
Kéž by vyklíčilo hojně z každé brázdy
štěstí rodné zemi navždy, navždy, navždy;
aby pyšnila se jako žena mladá,
k drahému když dítku zlatou chýlí skráň.

Kéž z každého zrna na sta klasů vstane
a z každého klasu na tisíce zrn,
kéž se každý bodlák bujnou révou stane,
plodů plnou smokvou každý meze trn!
Kéž na místě vzdechů zpěv zachvívá retem,
kéž přizdobí navždy Bůh líbezným květem
všechna česká líce, na něž slza kane,
všechna česká srdce, všechen český drn!

Digitized by Google

Říjen.

Réva listí sklání, bujné rudnou keře,
mlha, stráně halíc, vystupuje z vod,
vinař rozveselen z vinic domů béře
celováním slunce vypěstěný plod.
Kéž jím prchne všecko, co nás rve a kruší,
kéž jím vzejde jarost každé české duši,
aby vítězila v poznání a věře,
že jen chabce ničí zloby ostrý hrot!

Kdo vyjasnil čelo rodné lásky vínem,
kdo opojil duši kouzlem jejich vnad,
na místech kdo stanul před posvátným Týnem,
na skálu kdo hleděl, kde stál Vyšehrad,
nezabude předků odkazův a darů...
Nuže, vína v srdce, vína do pohárů!
Hřích a smrt se hostí jenom v lidu líném...
Víno!.. Chladné mlhy letí s hor i lad!

Digitized by Google

Listopad.

Sever brvy stáhl, nevlídno jest z rána,
s vrchů do údolí krutý dýše mráz,
pro rodinu teplá síň buď uchystána,
nuž, dub rozložitý posekán buď v ráz;
dlouho nivu stínil, útlé hubiv setí,
nechť při jeho sněti ohřejí se děti;
na rodném až krbu shoří porubána,
okřejí, kdo dříve mřeli zas a zas!

Pohádky se ozvou ze rtů babiččiných,
staré zvěsti bude vypravovat děd
o lidech dřív velkých, malých teď a líných,
snášejících chabě nával různých běd...
Kéž by děd byl silen, aby vlastem k štěstí
rubal nepřátele, jak to dubu klestí,
vždyť z jich tygřích očí, z tváří jejich siných
vždy se na vlast sype hrůzy dravčí jed!

Digitized by Google

Prosinec.

Na nohou je všecko! Co pak se to děje?
Inu, má být tajno, já však povím přec!
Vzali starostovic z města čaroděje,
přichystali smolu, sůl a jalovec
a pak na dvůr nesli kotel vřelé vody...
Víte, co to bude? povědomé hody!
Vizte, jak se chasa s hospodářem směje,
jakou muž ten hodný kouzlit umí věc.

Hojnost všeho! Matka výsluhy už chystá
na svátky, kde s druhem všecko sdílí druh,
na ty štědré svátky narození Krista,
dokořán kdy nebe, srdce, zrak i sluch;
pro vlastní i cizí kdy je všeho dosti...
Kéž i v chýškách chudých, kde se bída hostí,
soucitně se zjeví láska k bližním čistá
a s volnosti darem milosrdný Bůh!

Digitized by Google

OBSAH.

I. DROBNÉ DĚJE.

	Str.
Drobné děje	9
Matka	10
Ptáčník	14
Fialky	17
Dědečkův kanárek	20
Krajánek	22
Něco za něco	25
Cestou	27
Na rozcestí	29
Zrození písně národní	31
Za neděle	33
Hukvicová bába	35
Rudé listí	39
Očekávání	41
Vánoční list	43
Na plesu	47
Bezdětek	48
Modlitba	50
U roháče	51
Za paliče	53
Vánoční idylla	55

II. Z HORSKÉ VESNICE.

Rýč a pluh	63

III. TŘPYT NA POLÍCH.

Třpyt na polích	**83**
O pouti	**84**
Zapadnuto	**85**

Digitized by Google

Str.
Švarná vdova 86
Pod deštníkem 88
Námluvy 91
Loučení 94
Snílek 96
Bez otázky 98
Po letech 100
Pohřeb 102
Samé růže 103
Jaro v hrobě 105
Samovrah 107

IV. ROK NA VSI.

Leden 111
Únor 112
Březen 113
Duben 114
Květen 115
Červen 116
Červenec 117
Srpen 118
Září 119
Říjen 120
Listopad 121
Prosinec 122

Digitized by Google

K 2·70 [illegible]

Digitized by Google

Digitized by Google

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 06694 5216

Digitized by Google

Digitized by Google